

SURİYELİ YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETLERİ: KARMA YÖNTEMLİ BİR ARAŞTIRMA

Ahmet Melih EYİTMİŞ¹

Fadime SEZER²

Öz

Bu çalışma, Suriyeli yükseköğrenim öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemeye yöneliktir. Alanyazın incelendiğinde, bu konuyu ve hedef kitleyi kapsayan böyle bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, Suriyeli yükseköğrenim öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini araştırmaktır. Araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Suriyeli yükseköğretim öğrencileri Türkçe bilmelerine rağmen daha doğru ve güçlü sonuçlara erişmek için anket formu Arapçaya da çevrilmiştir. Araştırmadaki nicel verilerin (129 katılımcıdan toplanan anket formlarının) geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra korelasyon, fark testleri (ANOVA ve T-testi), araştırmanın temel hipotezini test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların kontrol odaklılık, kendine güven ve risk alma eğilimlerinin, girişimcilik niyetlerini pozitif yönlü ve anlamlı olarak etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmadaki nitel verilerin (6 katılımcı ile derinlemesine görüşmelerin) incelenmesi sonucunda, Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin nicel çalışmadaki bulgulara paralel olarak, girişimci olma niyet ve eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Yükseköğrenim Öğrencileri, Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti, Girişimcilik Eğilimi, Karma Yöntem

Jel Kodları : F22, L26, M0, 015

ENTREPRENEURSHIP INTENTIONS OF SYRIAN HIGHER EDUCATION STUDENTS: A MIXED METHODS RESEARCH

Abstract

This study aims to determine the entrepreneurial orientation of Syrian higher education students on their entrepreneurial intentions. When the literature is examined, there is no such study has been found that covers this subject and the target audience. The aim of this study is to investigate the entrepreneurship orientations of Syrian higher education students.. Mixed method, which quantitative and qualitative methods are used together used in the research. Although the Syrian higher education students participating in the research know Turkish,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, a_melih@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1236-7689

² 100/2000 Bilgi ve Belge Yönetimi Bursiyeri, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, phd.fsezer@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9835-3968.

Atf: Eytmiş, A.M., Sezer, F., (2022). Suriyeli yüksek öğrenim öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin nicel ve nitel yöntemlerle incelenmesi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(14), 206-227

DOI: 10.54831/vanyyuiibfd.1160685

survey also translated into Arabic in order to reach more accurate results. After validity and reliability analyzes of the quantitative data (the questionnaire forms collected from 129 participants) in the research made, correlation, difference tests (ANOVA and T-test) and regression analysis performed to test main hypothesis of research. As a result of analysis, it determined that participants' locus of control, self-confidence and risk taking tendencies positively and significantly affect their entrepreneurial intentions. As a result of examination of qualitative data (In-depth interviews with 6 participants) in the study, it determined that intention and tendency of being an entrepreneur is high in parallel with the findings in quantitative study.

Keywords: Syrian Higher Education Students, Entrepreneurship, Entrepreneurial Intention, Entrepreneurial Orientation, Mixed Method

Jel Classification : F22, L26, M0, 015

GİRİŞ

Bilindiği üzere son çeyrek yüzyıl içerisinde Arap Bahar'ı olarak adlandırılan halk ayaklanmaları başta Tunus ve Mısır olmak üzere birçok bölge ülkesinde olduğu gibi Suriye'yi de etkilemiştir. Suriye'de yaşanan çatışmalar sebebiyle ülke, büyük bir kaos ortamına sürüklenmiştir. Türkiye'nin en uzun kara sınırı olan Suriye'den gelen kitlesel göç hareketlerine karşı, açık kapı politikası izlenerek sınırlar savaş mağduru olan Suriye halkına açılmıştır.

Göç idaresi tarafından Mart 2022'de paylaşılan verilere göre, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yaş gruplarına göre nüfus durumları incelendiğinde 19-24 yaş aralığında olan 274.124 erkek, 206.822 kadın olmak üzere toplam 480.946 kişi <https://mültecilerdernegi.org.tr> ülkemizde yaşamlarına devam etmektedir. Yaş aralığı göz önünde bulundurulduğunda bu genç nüfusun tam da yükseköğrenim çağında olan üniversite öğrencilerine karşılık geldiği açıktır. Bu genç grubun sayısı 2018-2019 öğretim yılında 27.034 iken, 2019-2020 öğretim yılında bu sayı 37.236'e yükselmiştir (Gülerce ve Çorlu 2021, s. 73, <https://www.meb.gov.tr>).

Söz konusu ulusal mevzuatın geçici koruma yönetmeliği ve onun dayandığı yabancılar ve uluslararası koruma kanunudur. Türkiye'de bu kanuna tabi olan Suriyelilerin iç savaşın uzamasıyla birlikte ve kalış sürelerinin artmasıyla Suriye'ye dönme ihtimalleri gittikçe azalmaktadır. Buna ilaveten ekonomisi çökmüş bir ülkeye geri döndüklerinde, karşılaşılabilecekleri hayatın zorluklarını hesap eden Suriyelilerin tekrar ülkelerine dönmek istemedikleri görülmektedir (Erdoğan, 2018a, s. 140-143; Erdoğan, 2018b, s. 134-136).

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Göç Olgusu

En genel anlamıyla göç; bireylerin yaşamlarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere sürekli veya geçici bir süre için bir yerleşim biriminden diğerine yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketi olarak ifade edilebilir (Doğan, 2002, s. 22; Barut, 2003, s. 108; Tekeli, 2011, s. 163). Göçü, toplumdaki diğer yer değiştirmelerden ayıran en önemli ipucu, göç edenin eski sosyal ilişkilerini

değiştirmesi bununla birlikte yeni yerleştiği mahalde yeni ilişkiler kurmasıdır (Kalaycı, 2018, s. 3). Göç beşerî coğrafya açısından mekânsal değişiklik; demografik bakımdan kişilerin sayısal değişimi, iktisadî açıdan üretim faktörü olan emeğin bir ülkeden diğer ülkeye geçişi; sosyolojik açıdan yeni gelen grubun toplumla bütünleşmesidir (Domenach ve Picouet, 1989).

Göç yollarının kavşağında bulunan ülkemiz, tarihin değişik dönemlerinde kendisine sığınan sayısız göçmene ev sahipliği yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa, Balkanlar, Kafkaslar, Kırım, Kıbrıs'ın yanında Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Orta Asya'dan kendisine sığınanlar için adeta bir liman olmuştur. Türkiye hem göç alan hem göç veren hem de transit bir ülke olarak dünya nüfus hareketlerini etkilemiş ve kendisi de bu hareketlerden etkilenmiştir (İçduygu vd., 2014, s. 49).

1.2. Suriye'den Türkiye'ye Göç

14 Mart 2011 tarihinde Suriye de başlayan karışıklıklar, yönetimin sert uygulamalarıyla birleşince bir iç savaşa dönüşmüştür (Çetin ve Uzman, 2012, s. 4). Bunun sonucunda can güvenliği tehlikeye düşen Suriyeliler, kendilerine hem yakın olan hem de güvenli gördükleri Türkiye'ye de göç etmişlerdir (<https://www.unhcr.org/tr>).

Ülkelerinde yaşanan iç çatışma nedeniyle başka ülkelere sığınmak zorunda kalan Suriyelilerin Türkiye'de en fazla yaşadıkları şehirler arasında Kahramanmaraş da bulunmaktadır (<https://www.cnnturk.com>). Sığınmacılara kucak açan Türkiye'deki şehirlerden Kahramanmaraş iki açıdan dikkat çekmektedir: Birincisi, bu şehrin Suriye'ye sınırı olmamasına rağmen çok fazla Suriyeli göçmen barındırması, ikincisi de 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla yükseköğretime devam eden öğrenci açısından Türkiye'de (İstanbul: 5.957, Şanlıurfa: 2.564, Gaziantep: 1.957, Karabük: 1.487, Kahramanmaraş: 1.218) beşinci sırada, Güney Anadolu'da ise üçüncü sırada yer almasıdır (<https://istatistik.yok.gov.tr>).

1.3. Girişimcilik Eğilimi

Toplumların refah seviyelerini arttırmanın yollarından birisi girişimci sayılarını arttırmaktan geçmektedir. Bulduğumuz çağda girişimcilik kavramı değişimin, gelişimin ve inovasyonun hem özü hem de tetikleyicisi olarak kabul edilmektedir. Buna ek olarak, girişimcilik ile ekonomi arasında anahtar kilit ilişkisi bulunduğu için kalkınmada çarpıcı bir rol oynamaktadır (Top, 2006, s. 8). Girişimcilik ile ilgili alanyazında birçok tanım bulunmaktadır. Coulter ve Robbins'e, (2003: 42) göre girişimcilik, bir birey ya da grubunun elindeki kaynaklar ile değer yaratmak için inovasyon yoluyla, fırsatları keşfetmek üzere güç ve imkanları değerlendirdikleri bir süreç olarak tanımlanır. Bozkurt'a (2011, s. 5) göre girişimcilik, kâr elde etme amacıyla sermaye, işgücü, hammadde ve bilgiyi bir araya getirerek mal ve hizmete dönüştürülme sürecidir. Başka bir tanım ise girişimciliği, yeni bir organizasyon oluşturmak veya halihazırda var olan bir organizasyon içerisinde risk alarak pazar fırsatlarını avantaja çevirmek için yaratıcı düşüncüyü yeni bir ürüne, hizmete veya işe dönüştürme olarak ifade etmektedir (Ağca ve Yumuşakipek, 2015, s. 11).

Girişimcilik eğilimi, bireyin yeni bir girişimde bulunma yönündeki yatkınlığı olarak ifade edilir. Üniversite öğrencileri perspektifinden bakıldığında bu bireylerden potansiyel girişimci olarak bahsedilebilir. Girişimci olma ihtimali yüksek kişilerin kendilerini girişimsel davranışa yönlendirecek niteliklere, becerilere ve arzulara sahip olması gerekmektedir (Özdemir, 2015, s. 43). Girişimcilik eğilimine sahip olan bireylerin çevrelerinde gerçekleşen bir fırsatı algılamaları, bu fırsattan iktisadi bir değer elde edebilme arzusunun olması, bu arzu için belirli derecede risk alabilmesi, proaktif olması, yaratıcı olması, yeniliklere açık olması gibi özellikleri barındırması beklenmektedir. Ayrıca girişimcinin amaç ve hedeflerine istenilen düzeyde ulaşabilmeleri girişimcilik eğiliminin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Literatürde girişimcilik ile ilgili pek çok çalışmaya (Chandler ve Lyon, 2001; Yusof ve Jain, 2010; Salik ve Kaygın 2016; Akkuş vd., 2019; Torun vd., 2021) rastlanmaktadır. Bu çalışmaların çoğu, girişimci bireylerin girişimci eğilimini ve girişimcilik davranışlarına bakış açılarını tespit etmeye dönüktür (Arabulut, 2009; Kaya vd., 2010; Bilge ve Vedat, 2012). Bununla birlikte araştırmacılar, girişimcilik eğilimine hangi faktörlerin etki ettiği hususunu derinlemesine irdelemişlerdir.

1.4. Girişimci Kişilik Özellikleri

Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurduğumuzda bireylerin değerleri, tutumları, ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Kişilik, doğuştan gelen özelliklerin aile ve sosyo-ekonomik çevrenin etkisiyle şekillendiği, bir davranış bütünü olarak değerlendirilebilmektedir. Kişilik özellikleri kaynağı ve oluşumu nedeniyle bireyi diğerlerinden farklı kılar (Özsoy ve Yıldız, 2013, s. 4). Başarılı girişimcilerden hareket edilerek elde edilen özellikler ise; başarıya ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, yenilikçi olma, kendine güven gibi özelliklerdir (Kuvan, 2007, s. 34).

- **Başarıya ihtiyacı:** 1961'de McClelland tarafından ortaya konan bu teorinin, girişimcilik davranışı üzerinde etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Başarıya ihtiyacı teorisine göre, bu duyguya sahip olan kişiler başarıyı yakalamak için daha sabırlı ve daha kararlı davranırlar. McClelland girişimci olabilecek kişilerin benzer özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır (Duran vd., 2013, s. 41);

Başarı güdüsü olan bireylerde içsel ödüller (duygusal tatmin), dışsal ödüllere göre daha önemlidir.

Bu bireylerde kişisel güven ve sorumluluk söz konusudur.

Başarıya yönelen bireyler başarısızlık ile karşılaşmamak için aşırı oranda risk üstlenmezler. Bununla birlikte risksiz işler de onları tatmin etmez.

Başarıyı elde etmiş kişilerin ödülü övgü ya da paradır. İş yaptığı çevreden ve toplumdan temel beklentileri budur.

- **Kontrol odağı:** Rotter (1966), kontrol odağı teorisini içsel ve dışsal olarak iki temel başlık olarak literatüre kazandırmıştır. İçsel kontrol odağı yüksek bireylerde kabiliyet ön plandadır. Girişimcinin yetenek ve becerileri geleceğini etkiler. Bununla birlikte dışsal kontrol odağına sahip olan bireyler, geleceğinin şans ve talihe bağlı olduğunu düşünürler. Literatürde içsel kontrol odağına sahip kişilerin girişimcilik konusunda daha etkili olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Korkmaz, 2012, s. 212).

- **Risk alma eğilimi:** Literatürde birçok araştırmada girişimcilik ile risk alma eğilimi beraber incelenmiştir. Araştırmaların bazılarında, elde edilen bulgular girişimci bireylerin risk almaktan çekinmedikleri yönündedir. Bununla birlikte bazı araştırmalarda ise aslında girişimcilikte risk alma eğiliminden çok riski yönetmenin başarıyı arttırdığı iddia edilmektedir (Erdem, 2001, s. 43; Naktiyok, 2004, s. 9).

- **Belirsizliğe karşı tolerans:** Belirsizlik gelecekle ilgili durumları öngörememeyi ifade eder. Bununla birlikte girişimci bireylerde bu durum daha tolere edilebilir seviyelerdedir. Girişimci, içinde bulunduğu duruma uyum sağlamayı ve organize etmeyi daha başarılı ve istikrarlı bir şekilde sürdürebilir. Modern dünya çevresel faktörlerin etkisi ile sürekli bir belirsizlik içerisindedir. Mitton (1989), girişimci bireylerin bu ortamda sadece çalışmakla yetinmediğini, aynı zamanda belirsizliği yönetmeyi de başardığını ifade etmiştir. Dolayısıyla, girişimci bireylerin başka bir özelliği olarak belirsizliğe karşı tolerans gösterdikleri eklenebilir (Özden vd., 2008, s. 6).

- **Yenilikçi olma:** Yenilikçilik, yeniliğe açık olma kişisel özelliklerden biridir. Bu durumun çok ya da az olması doğuştan gelen kişisel bir özelliktir. Bu özellik çevresel etkileşimlere bağlı olarak gelişmektedir. Kişinin doğuştan getirmiş olduğu özelliklere ek olarak aldığı eğitimler ve bulunduğu çevre yenilikçilik fikirlerinin artmasına ve daha yaratıcı olmasına yol açabilir (Şahin ve Danışman, 2017, s. 748). Alanyazında Schumpeter (1934)'den bu yana girişimcilik ve yenilikçi olma düşüncesi birlikte ele alınmaktadır. Yenilikçilik, yeni ürün ve hizmet yaratmada çok önemli bir farkı ortaya koyduğu için, girişimciliğin ayrılmaz bir parçası olarak görülmeye başlanmıştır. Girişimci yenilikçi olma özelliği sayesinde yeni ve farklı ürünler ortaya koyarak rakiplerinin önüne geçebilir (Öztaş vd., 2017, s. 4367).

- **Kendine güven:** Bireyin kendini tanıması ve çevresine kabul ettirmesi, sonradan öğrenilebilen bir davranış olarak değerlendirilebilir. Girişimcilik süreci, kişilerin kendilerine olan güven duygusunu arttırmaları, ne istediklerini bilmeleri ve sonuca gitme konusunda karar almaları ile devam etmektedir. Bu bağlamda bir girişimci için kendine güven duyma, başarı için önemli bir etken olarak görülebilir. Kendine güvenen, amaç ve hedeflerini belirleyip planlarını yapabilen kişi, diğerlerine göre bir adım önde yer alacaktır (Cansız, 2007, s. 60).

1.5. Girişimcilik Niyeti

Bu çalışmanın, ana teması Suriyeli üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin ve niyetlerinin değerlendirilmesine yöneliktir. Alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencileri girişimcilik potansiyeline sahip bireyler olarak görüldüğünden birçok çalışmaya rastlanmaktadır (Dündar ve Ağca, 2007; Özden vd., 2008; İşcan ve Kaygın, 2011; Yao vd., 2016; Hahn vd., 2020; Ghetta ve Khuzaini, 2022). Yine bu çalışmalarda üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve niyetleri belirlenmeye çalışılmıştır (Kuvat, 2019, s. 297). Girişimci olmak bireyler tarafından gönüllü ve bilinçli olarak gerçekleştirilen bir karar olarak değerlendirilmektedir. Bu sebeple bireyin girişimcilik niyeti, girişim faaliyeti için ilk adım olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle niyetler davranışın öncüsü olarak kabul edilmektedir (Linan ve Chen, 2009, s. 596).

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Yöntem

Bu bölümde araştırma kapsamında yerli ve yabancı literatür tarandıktan sonra yapılan aşamalara, hipotezlere, çalışma grubuna, araştırma desenine, veri toplama araçlarına ve veri toplama sürecine yer verilmiştir. İlaveten araştırma kapsamında yürütülen nicel veriler için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 09.04.2020 tarihli 15570 sayılı yazı, nitel veriler için yine aynı kurumdan 02.05.2021 tarihli 29431 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Birinci Aşama: Nicel araştırma yöntemi ile veri toplama (Türkçe versiyon)

İlk olarak, Suriyeli yükseköğretim öğrencisi olan sığınmacıların girişimcilik niyet ve eğilimlerini belirlemek amacıyla anket formu hazırlanıp veriler elektronik ortamda elde edilmiştir. İstisnai durumlar dışında, geçici koruma altındaki Suriyelilerin yükseköğretim programlarına başlayabilmeleri ve bu programlardan mezun olabilmeleri için tabii bir şekilde ortaya konulan “Türkçe bilme” şartı, bu çalışmanın anket sorularının da Türkçe hazırlanmasında etkili olmuştur (Erdoğan, 2018b, s. 32). Ankette kullanılan ölçeklerden ilki, girişimcilik niyeti ölçeğidir. Bu ölçek, Linan ve Chen (2009) tarafından geliştirilip Şeşen ve Basım (2012) tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Araştırmanın ikinci ölçeği olan girişimcilik eğilimi ölçeği ise literatürde sıklıkla (Mirza ve Demiral, 2019; Demir ve Demiryürek, 2018) Koh’un (1996) yapmış olduğu çalışmadan alınmıştır. Anket soruları katılımcıların “en az katılıyorum” 1, “en çok katılıyorum” 7 seçeneklerinden uygun olanlarını tercih edeceği yedili likert tarzı ile kurgulanmıştır.

İkinci Aşama: Nicel araştırma yöntemi ile veri toplama (Arapça versiyon)

Birinci aşamada elde edilen veriler ile faktör yükleri sağlanamadığı için araştırmada farklı bir yol izlenilmiştir. Faktör yüklerinin çıkmaması ve güvenilirliklerin düşük çıkmasının nedenlerinden birisi olan dil problemini ortadan kaldırmak amacıyla aynı anket formu Suriyeli yeminli bir tercüman tarafından Arapçaya çevrilmiştir. Farklı bir tercüman ile de Türkçeye çevrilerek Arapça-Türkçe

versiyonları kıyaslanmıştır. Veri toplama anket formu, elektronik ortama aktarılıp İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Suriyeli öğrencilerinin tamamına mail yoluyla gönderilmiştir.

Üçüncü Aşama: Nitel araştırma yöntemi ile veri toplama

Araştırmada nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Davies (2000); Creswell, (2014, s. 217) tek bir çalışma içerisinde nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanmanın daha bütüncül bir çerçeveye sunarak araştırılan olayın çeşitli yönlerini açıklamaya yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple kültür, dil, çeviri vb. problemlerin etkisini en aza indirip, daha fazla ve güvenilir veri toplamak hedeflenmiştir. Bu aşamada veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Katılımcılara çevrim içi ortamda ses ve görüntü kaydı alınarak ulaşılmıştır. Bilinmeyi sorgulamak amacıyla öğrencilerin girişimciliğe bakış açılarını tespit etmek amaçlanmıştır.

2.2. Hipotezler

Araştırmanın nicel yöntem kısmını oluşturan hipotezler literatür baz alınarak şu şekilde sıralanabilir: Demografik özelliklerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkilerini incelemek birçok araştırmanın konusu olmuştur (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22). Örneğin; yaş değişkeninin girişimcilik niyetini etkilediği birçok araştırma tarafından tespit edilmiştir (Sinha, 1996; Reynolds vd., 2000; Şeşen ve Basım, 2012; Çelik vd., 2014; Hatak vd., 2015). Buna ek olarak, cinsiyet değişkeninin de farklılıkları birçok araştırma tarafından incelenmiştir (Ede vd., 1998; Kristiansen ve Indarti, 2004). Bu çalışmada, öğrencilerin girişimcilik niyetini etkileyen demografik özelliklerden yaş, cinsiyet, medeni durum, ailenin profili gibi değişkenlere (Akarsu ve Döven, 2022, s. 154), ek olarak Türkiye’de bulunma yılları da eklenmiştir. Girişimcilik niyetlerinin Türkiye’de buldukları süre zarfında değiştiği varsayılmıştır. Belirtilenlerin ışığında geliştirilen hipotez aşağıdaki gibidir.

H₁: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine göre girişimcilik niyetleri farklılık gösterir.

Literatür incelendiğinde, girişimcilik niyeti ile ilgili YÖK tezde 37, girişimcilik eğilimleri ile ilgili 49 çalışmanın yer aldığı yapılan araştırmalar sonucunda belirlenmiştir. Demografik özelliklere göre girişimcilik eğilimlerinin farklılık gösterip göstermediğine ilişkin (Çakır, 2015; Yıkılmaz, 2018; Ayvaz, 2020) birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Buna paralel olarak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₂: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine göre girişimcilik eğilimleri farklılık gösterir.

Araştırmanın ana konularını oluşturan girişimcilik niyet ve eğilimleri hakkında birçok inceleme yapılmasına rağmen her ikisinin birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlı kalmıştır. Doğan ve Yılmaz (2017) çalışmalarında girişimcilik niyeti üzerinde, girişimcilik eğilimlerinin etkisi olabileceğini belirtmiş, hipotezini yapısal eşitlik modeli ile test etmiştir. Kuvat (2019) ise yapmış olduğu araştırmada girişimcilik niyeti ile girişimcilik eğilimi arasında ilişkiyi test etmek amacıyla

nonparametrik analizler yapmıştır. Bu çalışmalar göz önünde bulundurularak girişimcilik niyeti üzerinde girişimcilik eğilimlerinin etkisini regresyon modeli ile test etmek amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₃: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik niyetleri, girişimcilik eğilimlerini pozitif yönde etkiler.

Alanyazında girişimcilik eğiliminin alt boyutlarının da ayrı ayrı değerlendirildiği göz önünde bulundurularak (Avşar, 2007; Korkmaz, 2012) aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H_{3a}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin kontrol odağı düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

H_{3b}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin kendine güven düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

H_{3c}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin risk alma düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

2.3. Ana Kütle ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 251 Suriyeli öğrenci oluşturmaktadır. Nicel bölüm için 129 katılımcı, nitel bölüm için 6 katılımcı çalışmaya dâhil edilmiştir. Alanyazında, araştırmanın nicel bölümü için evreni temsil etmek amacıyla seçilen örneklem büyüklüğü yeterli bulunmuştur (Aksu vd., 2017, s. 25). Nitel bölüm için aynı fenomeni deneyimleyen bir grup birey ile çalışılmıştır. Bu yüzden örneklem büyüklüğü, 3-4 kişi ile 10-15 kişi arasında değişen heterojen bir grup belirlenmeye çalışılmıştır (Creswell, 2013, s. 78). Katılımcılar, ihtimalsiz örneklem yöntemlerinden yargısal örneklem yöntemine göre seçilmiştir. Yargısal örneklem yönteminde, örneğe kimin seçileceği bir uzman tarafından belirlenir (Nakip, 2003, s. 184).

2.4. Araştırmanın Deseni

Suriyeli üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini araştıran bu çalışmada hem nicel hem de nitel yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Karma yöntem olarak adlandırılacak çalışmada açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasındaki temel amaç nicel verilerden elde edilen ilişkilerin nitel yöntemlerle derinlemesine açıklamaya çalışmaktır (Creswell ve Clark, 2018).

2.5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu 10 sorudan oluşmaktadır. Formda yer alan soruların oluşturulmasında literatürde yer alan benzer çalışmalardan yararlanılmıştır (Hohenthal, 2006; Eryılmaz ve Direk, 2016; Özdemir, 2019). Görüşme sorularından bazıları nicel çalışmada yer alan ölçekten yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda sorular aşağıdaki gibidir:

1. Girişimcilik/girişimci sizin için ne ifade etmektedir?
2. Girişimci olmak için neler gerektiğini düşünüyorsunuz?
3. Girişimci olmak için gerekli gördüğünüz şartların ne kadarını taşıyorsunuz?
4. Üniversite eğitiminiz bittikten sonra girişimci olmayı düşünüyor musunuz? Neden?
5. Bir girişimci olur iseniz hangi sektörü seçerdiniz? Neden?
6. Bir girişimci olsaydınız kimden destek/teşvik alabileceğinizi düşünüyorsunuz?

Görüşme formuna bu sorular eklendikten sonra, görüşmenin durumuna göre sonuna sorular eklemenin görüşmeyi güçlendireceği kanaatine varılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacıya daha esnek davranarak görüşmenin akışına göre formda yer alan soruların dışında ek sorular sorma veya soruların sırasını değiştirme esnekliği sunmaktadır (Alp ve Aksoy, 2019, s. 133). Bu nedenle araştırmada katılımcılara yöneltilen sondaj sorular aşağıdaki gibidir:

7. Ailenizde veya çevrenizde girişimci olanlara bakış açınız nedir?
8. Türkiye’de kaldığınız süre boyunca girişimcilik ile ilgili sizde neler değişti?
9. Girişimciliğin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
10. Girişimcilik konusunda devlet desteği ya da teşvik konusunda ne düşünüyorsunuz?

2.6. Veri Toplama Süreci

Veriler, 2020-2021 öğretim yılında toplanmıştır. 1. Anket formu Mayıs 2020, 2. Anket formu Eylül 2021 tarihleri arasında uygulanmıştır. Görüşmeler ise Mayıs 2021 tarihinde katılımcılardan randevu alınarak çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan geçici koruma altındaki üniversite öğrencilerinden izin alınarak görüntüler kaydedilmiştir. Elde edilen kayıtlar elektronik ortamda program yardımıyla transkript edildikten sonra kontrol edilerek yazı ile ses arasında uyum teyit edilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüntülü görüşmeler yaklaşık 10-25 dakika arasında sürmüştür. Gerekli görülen bir durumla karşılaşmadığı için veya teyit gerektiren bir durum belirlenmediği için yeniden görüşme/görüşmeler yapılmamıştır (Creswell ve Clark, 2018). Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara önyargısız yaklaşmıştır. Görüşmelerde yeterince uzun zaman geçirilerek ses kaydı ve notlar alınarak bütünlük ve etik ilkelere uygunluk sağlanmaya çalışılmıştır (Golafshani, 2003’den akt. Alp ve Aksoy, 2019, s. 134).

3. BULGULAR

3.1. Nicel Bulgular

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Medeni Durum	Frekans	Yüzde	Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Bekâr	114	88,4	Kadın	80	62,0
Evli	15	11,6	Erkek	49	38,0
Toplam	129	100,0	Toplam	129	100,0
Türkiye’de Bulunma Süreleri	Frekans	Yüzde	Yaş	Frekans	Yüzde
0-2yıl	8	6,2	18-20 yaş arası	32	24,8
3-5yıl	51	39,5	21-23 yaş arası	55	42,6
6 ve üzeri yıldan fazla	70	54,3	24-26 yaş arası	32	24,8
Toplam	129	100,0	26 yaş üzeri	10	7,8
			Toplam	129	100,0
Annenin Eğitimi	Frekans	Yüzde	Babanın Eğitimi	Frekans	Yüzde
Yok	20	15,5	Yok	8	6,2
İlkokul	25	19,4	İlkokul	20	15,5
Ortaokul	31	24,0	Ortaokul	33	25,6
Lise	30	23,3	Lise	35	27,1
Üniversite	23	17,8	Üniversite	33	25,6
Toplam	129	100,0	Toplam	129	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular tablo 1’de yer almaktadır. Bu tabloya göre katılımcıların %88,4’ü bekâr, %11,6’sı evli, %62’si kadın, %38’si erkektir. Araştırmaya katılanların yaş aralıkları incelendiğinde %24,8’i 18-20 ve 24-26 yaş arası, %42,6’sı ile büyük bir oranla 21-23 yaş arası, %7,8’i 26 yaş üzeri olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye’de bulunma süreleri göz önünde bulundurulduğunda, %6,2’si 0-2 yıl arası, %39,5’i 3-5yıl, en büyük çoğunluk olan %54,3’ü 6 yıldan daha uzun süre Türkiye’de bulunmaktadır. Katılımcıların aile bireylerinden anne ve babalarının eğitim profili incelendiğinde %15,5’inin anne, %6,2’sinin baba eğitim durumu bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin annelerinin %19,4’ünün ilkokul, %24’ünün ortaokul, %23,3’ünün lise ve %17,8’inin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumları incelendiğinde, %15,5’inin ilkokul, %25,6’sının ortaokul, %27,1’inin lise ve %25,6’sının üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tanımlayıcı istatistikler ile yapılan ANOVA ve T-testi sonuçlarına göre gruplar arasındaki girişimcilik niyeti ve girişimcilik eğilimleri arasında belirtilen hipotezleri (H_1 : Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine göre girişimcilik niyetleri farklılık gösterir, H_2 : Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin demografik özelliklerine göre girişimcilik eğilimleri farklılık gösterir) destekleyecek kadar farklılığa ulaşamamıştır. Bu sebeple gruplar arasındaki farklılığı incelemek amacıyla geliştirilen H_1 ve H_2 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 2. Veri Toplama Aracındaki Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları

Ölçekler	Madde Sayısı	Silinen Madde	Alpha Katsayısı
Girişimcilik Niyeti	6		0,95
Girişimcilik Eğilimi	10	26	0,65
Kontrol Odağı	7	3	0,78
Başarma İhtiyacı	6	6	-0,17
Risk Alma	6	3	0,66
Belirsizliğe Karşı Tolerans	6	6	0,59
Kendine Güven	6	3	0,76
Yenilikçilik	5	5	0,65

Yukarıda tablo 2’de araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik katsayıları yer almaktadır. Çalışmanın 1. veri toplama aşamasında Türkçe anket formu katılımcılar tarafından anlaşılmadığı için güvenilirlik sonuçlarına ilişkin bulgular yeterli olmamıştır ($\alpha < 0,40$) (Kalaycı, 2005, s. 405). Çalışmaya bu şekilde devam edilemediği için 2. veri toplama aşamasına (Arapça versiyon) geçilmiş olup sonuçlar yukarıda belirtilmiştir. Buna rağmen girişimcilik eğiliminde bulunan 26 madde silinerek güvenilirlik kat sayısı oldukça güvenilir seviyeye ulaşmıştır ($0.60 \leq \alpha < 0.80$) (Kalaycı, 2005, s. 405).

Bununla birlikte, Arapça anket formu ile yapılan araştırmadan elde edilen bulguların güvenilirlik katsayısı bazı alt boyutlarda (kontrol odağı, başarma ihtiyacı, risk alma, kendine güven) literatürde belirtilen güvenilirlik katsayıları ile paralellik göstermemektedir. Bu sebeple madde bazlı güvenilirlik katsayısı incelemesine geçilmiş ve önermelerin bazıları çıkartılmıştır. Ancak başarma ihtiyacı boyutunda madde çıkarılmasına rağmen güvenilirlik katsayısında herhangi bir düzelme olmadığı için analizlerden çıkarılmıştır.

Tablo 3. Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik Eğilimi Faktör Yükleri

Boyutlar	1	2	3	Varyans	Toplam Varyans
GN3	,954			80,72	66,49
GN6	,912				
GN2	,909				
GN4	,895				
GN5	,876				
GN1	,840				
KO6	,859			29,80	
KO4	,822				
KO5	,783				
KO3	,622				
KG31		,821		24,38	
KG29		,819			
KG30		,774			
RA15			,781	12,31	
RA16			,763		
RA17			,707		

Girişimcilik Niyeti: KMO:0,90, Serbeslik:15, $p < 0.000$, Girişimcilik Eğilimi: KMO:0,73, Serbeslik:45, $p < 0.000$

Tablo 3'te girişimcilik niyeti ve girişimcilik eğilimi ölçeğine ilişkin faktör yükleri verilmiştir. Buna göre açıklanan toplam varyans %80,72 olup literatürde belirtilen sonuçlara paraleldir. Alanyazında tek faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %30 ve üzeri olması kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007; Tavşancıl 2005'ten akt. Çokluk vd., 2010, s. 227). Ölçek maddelerinden herhangi bir ifade çıkarılmadan analizlere devam edilmiştir.

Tablonun devamında girişimcilik eğilimleri ölçeğine ilişkin faktör yükleri de yer almaktadır. Araştırmada kullanılan orijinal ölçek (Koh,1996) 36 ifade ve altı boyuttan oluşmaktadır. Buna rağmen, başarıma ihtiyacı güvenilirliği düşük çıktığı için ($\alpha = -0,17$) belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçilik alt boyutları her ne kadar güvenilirlik katsayıları yüksek olsa da faktör yükleri uygun şekilde dağılmadığı (binişik yük) tespit edilmiştir (Çokluk vd., 2010, s. 233). Buna ek olarak, bu boyutlarda döndürme (Varimax vd.) işlemleri gerçekleştirilmiş ancak istenilen faktör yüklerine ulaşılamadığı için analize dâhil edilmemiştir. Özdeğer istatistiği (eigenvalues) 1'den büyük olan kalan üç faktör ile araştırmaya devam edilmiştir (Kalaycı, 2005, s. 328).

Bir analizde faktör örüntüsünün oluşturulabilmesi için 0.40'ın alt kesme noktası olarak alınması gerektiği literatürde belirtilmektedir (Ferguson ve Takane, 1989). Bu sebeple, bu araştırmada alt kesme noktası olarak 0.40 kabul edilmiştir. Sonuç olarak kontrol odağında 3, Risk almada 3 ve kendine güven alt boyutlarının tamamında yer alan önermeler, uygun faktör altında bir araya gelmedikleri ya da faktör yüklerinin 0,40'ın altında oldukları için analizlerden çıkartılmıştır.

Tablo 3'te verilen boyutların toplam varyansı açıklama oranı %66,49'dur. Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 olması kabul edilmektedir (Çokluk vd., 2019, s. 239). Kontrol odağı varyansın %29,80'nini, kendine güven %24,38'ini ve risk alma eğilimi boyutu %12,31'ini açıklamaktadır.

Tablo 4. Korelasyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	AO	SS	(1)	(2)	(3)	(4)
Girişimcilik Niyeti 1	5,56	1,71	1			
Kontrol Odağı 2	5,02	1,49	,691** ,000	1		
Kendine Güven 3	4,93	1,56	,180* ,045	,031 ,736	1	
Risk alma 4	4,53	1,30	,417** ,000	,295** ,001	-,200* ,026	1

*p<0.05; **p<0.01; *** p<0.001

Veri toplama araçlarına ilişkin korelasyon değerleri tablo 4'te verilmiştir. Buna göre kendine güven ve kontrol odağı dışında tüm maddeler arasında bir ilişki vardır.

Tablo 5. Girişimcilik Eğilimlerinin Girişimcilik Niyetine Etkisine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş		Standardize Edilmiş	<i>t</i>	<i>p</i>	F	<i>R</i> ²	ΔR^2
	B	S. Hata	Beta (β)					
Sabit	-1,186	,610		-1,943	,054	124,88***	,50	,49
Girişimcilik Eğilimi	1,388	,124	,708	11,175	,000			

Bağımlı değişken: Girişimcilik Niyeti (* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$)

Geçici koruma altındaki Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik niyetleri üzerindeki girişimcilik eğilimlerinin etkisine ilişkin regresyon sonuçları tablo 5’te verilmiştir. Bu tabloya göre, bağımsız değişken olan girişimcilik eğiliminin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi ($p < 0,001$) olduğu belirlenmiştir. Girişimcilik niyeti üzerindeki etkinin %49’unu girişimcilik eğilimi açıklayabilmektedir. Girişimcilik eğilimindeki bir birimlik artış, girişimcilik niyeti üzerinde 0,70 etkiye sahiptir ($p < 0,000$). Yukarıda belirtilenlerin ışığında, araştırmanın nicel bölümünü oluşturan ana hipotez olan “ H_3 : Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkiler.” kabul edilmiştir.

Tablo 6. Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Girişimcilik Eğilimi Alt Boyutlarının Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değ.	Standardize Edilmemiş		Standardize Edilmiş	<i>t</i>	<i>p</i>	İç İlişki İstatistikleri	
	B	S. Hata	Beta (β)			TD	VIF
Sabit	-,858	,594		-1,445	,151		
Kontrol Odağı	,693	,073	,600	9,559	,000	,91	1,09
Kendine Güven	,243	,068	,219	3,563	,001	,95	1,05
Risk Alma	,376	,085	,283	4,417	,000	,87	1,14

F: 52,869***, $p < 0,000$, R^2 : ,569, ΔR^2 : ,559, Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti (* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$), Durbin-watson= 1,73

Tablo 6’da girişimcilik eğilimi alt boyutlarının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre kurulan model genel olarak anlamlı olduğu ($p < 0,000$) tespit edilmiştir. Girişimcilik niyeti üzerinde, girişimcilik eğilimi alt boyutlarının etkisi 0,55 düzeyinde gerçekleşmiştir. Tabloda belirtilen alt boyutlardan her üçü de girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahiptir. Buna ek olarak girişimcilik niyeti üzerinde en yüksek etkinin kontrol odağı olduğu söylenebilir ($\beta = 0,60$). Regresyon analizi varsayımlarının arasında, çoklu bağıntı sorunu olmaması da yer almaktadır. Çoklu bağıntı sorunun olup olmadığını belirlemenin bir yolu VIF değerlerine bakmaktır. VIF değeri, 10’dan düşük olması beklenir (Alkaya vd., 2016, s. 9). Yapılan analiz sonucunda çoklu bağıntı problemi olmadığı sonucuna varılmıştır (VIF < 10). Analiz sonucunda oto korelasyon testi gerçekleştirilmiş olup literatürde belirlenen 1.5-2.5 arasında gerçekleşmiştir (Durbin-watson= 1,73) (Kalaycı, 2005, s. 264).

Araştırma için geliştirilen “H_{3a}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin kontrol odağı düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.”, “H_{3b}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin kendine güven düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.”, “H_{3c}: Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin risk alma düşüncesi girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.” hipotezleri kabul edilmiştir.

3.2. Nitel Bulgular

Araştırma kapsamında oluşturulan kavram, sınıflama ve kodlar literatürde kullanılan terimlerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Temaların oluşturulabilmesi için deneklerin görüşlerindeki ortak noktalar bir araya getirilmiştir. Bu süreç literatürde tematik kodlama olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 236). Belirlenen temalar belirli bir sistematik altında kodlanarak tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Girişimcilik Eğilimi ile Girişimcilik Niyeti İlişisine Dair Temalar ve Kategoriler

1. Girişimcilik Algısı	4. Girişimcilik Niyeti
Kendi işini kurmak	5. Destek Beklentileri
Özgürlük	TC Devleti
Ekip kurmak	AB hibe destekleri
Tecrübe	Eğitimler
Planlama	6. Karşılaşılan Zorluklar
2. Girişimcilik Bilgileri	Dil sorunu
Yenilikçi olma	Kültür sorunu
Sürdürülebilirlik	Maddi zorluklar
3. Kendini Tanıma (Bireysel özellikler)	Çevre
Sabır	
Risk alma	
Ekip kurma	

Yukarıda Tablo 7’de yargısal örneklem yöntemi yoluyla seçilmiş katılımcı görüşmeleri sonucunda temalar ve kategoriler verilmiştir.

Bu görüşmelerden elde edilen en önemli sonuçlardan birisi, geçici koruma statüsüne sahip bu kişilerin dil, kültür, maddi zorluklar ve T.C. vatandaşı olmamalarından kaynaklı çok fazla alternatifi olmadıklarını bilmeleridir. Örneğin uzun yıllardır Türkiye’de yaşamalarına rağmen 657 Devlet Memurları Kanunu 48. maddesine göre memur olma ihtimalleri bulunmamaktadır (657/48.madde). Özel sektörde çalışabilmeleri için ise geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izinlerini düzenleyen rehberin (Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü) 3.5. maddesini ifade eden istihdam kotasına göre, iş yerinde geçici koruma kapsamında olanların sayısının aynı iş yerinde çalışan Türk vatandaş sayısının %10’unu geçmemesi esastır (www.csgb.gov.tr). Bu bağlamda her iki sektörde de çok fazla seçenekleri bulunmadığı için girişimciliğe yönelmeleri son derece doğaldır.

Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinden K3, bu konuya ilişkin görüşlerini ifade eden cümleyi şu şekilde belirtmiştir. Araştırmacı, 3. ülke yerleşirmesi istememesine rağmen eğitim amaçlı İngiltere ve

İtalya'ya gitmek istediğini fakat Türkiye'nin din ve yaşam koşullarını kendine uygun gördüğünü ifade etmiştir. Ancak K3 kendisini yine de yabancı hissetmektedir.

“Mutlu değilim diyemem. Güzel şeyler var ama hala yabancı olduğumu hissediyorum. Tam anlatamıyorum bazen ... Kendi dilini konuşmuyorsun. Tanıdığım çok az insan var, güçlü bir ilişki kuramıyorsun.” (K3, 23)

Yapılan görüşmeler sonucunda, tüm katılımcıların girişimcilik niyetlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ancak maddi zorluklar sebebiyle bir süre daha bekleyeceklerinden bahsetmişlerdir. Örneğin K1 ise gerekli kaynakların temini halinde, K2 ve K3 yeterli sermayeyi bulduklarında girişimciliğe adım atacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, tüm katılımcıların İİBF öğrencisi olmalarından kaynaklı bu konuda eğitim aldıkları ve girişimci, girişimcilik kavramları hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları tespitine ulaşılmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod No	Yaş	Gelir Durumu	Türkiye'de Bulunma Süresi
K1	22	yok	4 yıl
K2	22	yok	4 yıl
K3	21	yok	9 yıl
K4	22	yok	5 yıl
K5	24	var	5 yıl
K6	23	var	10 yıl

Yukarıda Tablo 8'de belirtilen girişimcilik destek beklentileri temasına ilişkin alt kategorilerde yer alan teşvik konusunda çoğunluğun yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir (K1, K2, K3, K4, K6). Türkiye'de birçok kurum girişimciliği teşvik etmesine rağmen hizmetlerin çoğunluğu Türk vatandaşlarına yöneliktir. Örneğin, KOSGEB'ten girişimci desteği alma şartlarından biri, T.C. vatandaşı olmaktır (www.kosgeb.gov.tr).

SONUÇ

Disiplinler arası çokça çalışılan konulardan biri olan göç ve girişimcilik kavramları yerel ve global anlamda dinamikliğini korumaya devam etmektedir. Gelişmiş ülkeler göç programları yolu ile ihtiyaç duydukları insan gücü kaynağını belli kriterler ile farklı ülkelerden karşılamaktadırlar. Ülkeler bu vesileyle bireyleri bilim, sanat ve edebiyat alanlarında kendilerine doğru çekerken, bir yandan da vasıfsız iş gücünü temin etmektedirler. Bu yöntemle ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile doğrudan ilişkili olan yaşlanan nüfusu dengelemeyi planlamaktadırlar.

2020 yılında yayınlanan verilere göre, Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli sayısı 3,5 milyonun üzerindedir (www.goc.gov.tr). Türkiye'ye kitleler halinde gerçekleşen bu göç hareketi, ülkede sağlık, eğitim gibi birçok sosyal ve ekonomik sorunlara yol açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti bu göç hareketinin ortaya çıkaracağı sorunları azaltmak için birtakım uygulamalar

yapmıştır. Bunlardan biri, çalışmanın hedef kitesini oluşturan Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin yapılan düzenlemeler ile üniversite eğitimi görme hakkıdır.

Bu hassas ve kırılğan genç grup üniversite eğitim hakkı bulunmasına rağmen öncelikle T.C. vatandaşı olmamaları, dil, kültür ve maddi zorluklar sebebiyle çalışma hayatında çok fazla alternatiflerinin olmadıklarını bilmektedirler.

Yukarıda belirtilen sebeplerle bu çalışma, Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik niyetleri ve eğilimlerini belirlemek amacıyla karma yöntem ile yapılmıştır. Hem nicel hem de nitel çalışmanın bir arada olduğu karma yöntem seçilmesinin sebebi, daha güçlü ve nitelikli veriler elde etmek için en ideal yaklaşım olmasıdır (Creswell, 2014, s. 218). Çalışmanın nicel kısmını oluşturan ve yabancı literatürde sıklıkla kullanılan ölçekler, Türkçe ve Arapçaya çevrilmesine rağmen kültürel farklılıklardan kaynaklı belirlenemeyen örtük bilgilere erişmek amacıyla nitel çalışma ile desteklenmiştir.

Türkçe bilme şartını taşıyan Suriyeli yükseköğretim öğrencilerine ilk aşamada Türkçe anket formu elektronik ortamda gönderilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde, literatürde sıklıkla kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin (Koh, 1996), faktör yüklerinin uygun bir şekilde dağılmadığı görülmüştür. Güvenilirlik ve geçerlilik sağlanamadığı için anket Arapçaya çevrilerek yeniden uygulanmıştır. Araştırmada geçerlik için yapılan faktör analizi sonucunda bazı alt boyutlar çıkarılarak çalışmaya devam edilmiştir. Bunun en önemli sebebi olarak dil ve kültürel farklılıklar gösterilebilir.

Katılımcıların, demografik özelliklerine göre girişimcilik niyeti ve eğilimleri arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda, farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Girişimcilik eğilimlerinin, girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda, kontrol odaklılık, kendine güven ve bireylerin risk alma durumları girişimcilik niyetlerini pozitif yönlü ve anlamlı olarak etkilediği görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalarda girişimcilik eğilimlerinin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bulgusu, (Doğan, Yılmaz, 2017, s. 670; Kuvat, 2019, s. 302) bu çalışma ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte, bu çalışmalar Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenciler ile yapılmıştır. Çalışmanın son kısmında hassas ve kırılğan grup olan Suriyeli yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik hakkındaki düşüncelerini derinlemesine tespit etmek amacıyla nitel çalışma gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler ile yapılan görüşmelerden en elde edilen en önemli bulgu, Türkiye’de kalmaya devam etmek istemeleri ve geçim kaynağı olarak girişimcilikten başka alternatiflerinin olmadıklarını bilmeleridir.

Sonuç olarak, girişimciliğin uyumu kolaylaştırabileceği ve katkı sağlayabileceği varsayılmaktadır (Duman ve Özdemirci, 2020, s. 629). Kitleler halinde gerçekleşen bu göç hareketinden, ülkenin ekonomik ve kültürel olarak zenginleşmesi için Suriyeli eğitim almış genç nüfusa daha fazla önem verilmelidir. Özellikle girişimciliğe teşvik etmek amacıyla politikalar

üretilmelidir. Yapılacak olan çalışmalar ile hem kırılğan gruptaki bireyler hem de ülkemiz fayda sağlayacaktır.

Bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Araştırmada kullanılan veriler toplanmadan önce Kahramanmaraş Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kuruluna başvurulmuştur. Kurumdan, nicel verilerin toplanması için 09.04.2020 tarihli 15570 sayılı yazı, nitel veriler için de 02.05.2021 tarihli 29431 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Ağca, V. & Yumuşakipek, H. D. (2015). *Günümüzde Girişimcilik Trendini Yükselten Güçler*. Erdoğan Kaygın, Bülent Güven (Ed.), Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular içinde (s. 9-33). İstanbul: Siyahinci Akademi.
- Akarsu, O., & Döven, M. S. (2022). Girişimcilik Yönelimini Etkileyen Faktörler: Teknoparklarda bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 143-164.
- Akkuş, Y., Akdoğan, Ç. & Akyol, A. (2019). Girişimcilik Niyetini Etkileyen Temel Kişilik Özellikleri ve Girişimci Kişilik Boyutları: Trakya Örneği. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-13.
- Aksu, G., Eser, M.T. &Güzeller, C.O. (2017). *Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile Yapısal Eşitlik Modeli Uygulamaları*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Alkaya, A., Çoban, S., Tehci, A. & Ersoy, Y. (2016). Çevresel Duyarlılığın Yeşil Ürün Satın Alma Davranışına Etkisi: Ordu Üniversitesi Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 47, 121-134.
- Alp Toprakçı, G. & Aksoy, B. (2019). Kadın Girişimciliği ve Sosyal Sermaye: Nitel Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 126-148.
- Arabulut, A. T. (2009), Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), 331-356.
- Avşar, M. (2007). Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Çukurova Üniversitesi'nde Bir Uygulama, Adana.
- Ayvaz, E. E. (2020). Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimlerinin Kuşaklar Bağlamında İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Sistemi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Barut, M. (2003). Göç, Ortaya Çıkardığı Toplumsal, Ekonomik, Kültürel, Psikolojik Sorunlar ve Çözüm Yolları, Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı, 2000 Bildirileri. Gül Erdost (Haz.), Ankara: İnsan Hakları Derneği.
- Basım, N.H. & Şeşen, H. (2012). Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12(Özel Sayı), 21-28.

- Bilge, H. & Vedat, B. A. L. (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 131-148.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Detay Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A Yayıncılık ,Ankara.
- Cansız, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, Türkiye.
- Chandler, G. N. & Lyon, D. W. (2001). Issues of Research Design and Construct Measurement in Entrepreneurship Research: The Past Decade. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(4), 101–113.
- Cnnturk. (2017). Türkiye’de Suriyelilerin en fazla yaşadığı 10 il, <https://www.cnnturk.com/Turkiye/Turkiyede-Suriyelilerin-En-Fazla-Yasadigi-10-Il> Erişim Tarihi: 29.02.2020.
- Coulter, M. & Robbins, P. S. (2003). *Management*, New Jersey: Prentice Hall.
- Creswell, J. W. (2013) *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 4th Edition, SAGE Publications, Inc., London.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2018). *Karma Yöntem Araştırmaları: Tasarımı Ve Yürütülmesi* (Çev. Y. Dede ve S.B. Demir). Anı Yayıncılık, Ankara.
- Çakır, C. (2015). *The Moderating Role of Entrepreneurial Education, Gender and Age on the Relationship Between Proactivity, Emotional Intelligence (EQ) and Entrepreneurial Orientation*. Graduate Institute of Social Sciences, İstanbul: Yeditepe University.
- Çelik, A., İnce, M. & Bozyiğit, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 113-1245.
- Çetin, A. & Uzman, N. (2012). Sığınmacılar Çerçevesinde Suriye-Türkiye İlişkilerine Bir Bakış. *Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*, 1(1), 3-17.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları*, Ankara.
- Davies, P. (2000). Contributions From Qualitative Research, What Works? Evidence-Based Policy And Practice in Public Services, (Ed: H. T. Davies, M. N. Sandra, & P. Smith), 291-316, Bristol, UK. Policy Press.
- Doğan, A. E. & Dikmen, A. A. (Ed.). (2002). Yeni Bir Uluslararası Göç Dalgasının Eşiğinde: Dünya Kentleri’ne Göç. Kentleşme, Göç ve Yoksulluk. 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi. İmaj Yayınları.
- Domenach, H. & Picouet, M. (1989). Typologies and the Likelihood of Reversible Migration. The Impact of International Migration on Developing Countries, (Ed: Reginald Appleyard), 37-45. Paris: OECD.

- Şen Doğan, R. & Yılmaz, V. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Betimlenmesine Yönelik Bir Yapısal Eşitlik Modeli Önerisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 742-764.
- Duman, E. Ş. & Özdemirci, A. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Girişimciler Üzerine Bir Alan Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 18 (37), 629-656.
- Duran, C., Büber, H., ve Gümüştekin Eren, G. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2),33-56.
- Dündar, S. & Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 121-142.
- Ede, F.O., Panigrahi, B. & Calcich, S.E. (1998). African American Students' Attitudes Toward Entrepreneurship Education. *Journal of Education for Business*, 73(5), 291-296.
- Erdem, F. (2001). Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişikisine Kültürel Yaklaşım. *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 43-61.
- Erdoğan, M. M. (2018a). *Suriyeliler Barometresi, Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2018b). *Türkiye'deki Suriyeliler, Toplumsal Kabul ve Uyum*, 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eryılmaz, İ., & Dirik, D. (2016). Girişimcilik niyeti üzerine nitel bir araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği. Gençlerle*, 360, 1-10.
- Ferguson, G. & Takane, Y. (1989). *Statistical Analysis in Psychology and Education (6th Edition)*. McGraw-Hill, New York.
- Gheta, A. P. K. & Khuzaini, K. (2022, March). Influence of Entrepreneurship Motivation Factors and Knowledge of Entrepreneurship on Entrepreneurship Interests of Students of the Faculty of Economics Management, University of Nusa Nipa Maumere. *In International Conference of Business and Social Sciences* 2(1), 256-266.
- Gülerce, H. & Çorlu, R. (2021). Yükseköğretimdeki Suriyeli Sığınmacı Öğrenciler: Uyum ve Çatışma Alanları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 71-106.
- Hahn, D., Minola, T., Bosio, G. & Cassia, L. (2020). The Impact of Entrepreneurship Education on University Students' Entrepreneurial Skills: A Family Embeddedness Perspective. *Small Business Economics*, 55(1), 257-282.
- Hatak, I., Harms, R. & Fink, M. (2015). Age, Job Identification and Entrepreneurial Intention. *Journal of Managerial Psychology*, 30(1), 38-53.
- Hohenthal, J. (2006). Integrating qualitative and quantitative methods in research on international entrepreneurship. *Journal of International Entrepreneurship*, 4(4), 175-190.

- Hürriyet (2020). Türkiye'de üniversite okuyan Suriyeli sayısı 20 bin 701, <https://www.hurriyet.com.tr/kampus/turkiyede-universite-okuyan-suriyeli-sayisi-20-bin-701-41094201>, 20.02.2020.
- İçduygu, A. Erder, S. & Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere, İstanbul: Göç Araştırmaları Merkezi.
- İşcan, Ö. F. & Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Kalaycı, İ. (2018). *Ortadoğu'dan Türkiye'ye Yapılan Göçler 1923-2000*. Bealambert Academic Publishing.
- Kalaycı, Ş. (2005). (Ed). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım.
- Kaya, D., Güzel, D. & Çubukçu, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 77-89.
- Kızılay (2020). Türk Kızılayı Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu, http://www.kizilay.org.tr/upload/dokuman/dosya/18114453_suriye-insani-yardim-operasyonu-haziran_sys.pdf Erişim Tarihi: 20.02.2020.
- Koh, H. C. (1996). Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Kristiansen, S., & Indarti, N. (2004). Entrepreneurial Intention among Indonesian and Norwegian Students. *Journal of Enterprising Culture*, 12, 55-78.
- Kuvan, H. (2007). Türk Girişimcilerinin Yaşam ve Çalışma Değerleri Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta, Türkiye.
- Kuvat, Ö. (2019). Bilişim Sektöründe Girişimcilik, Balıkesir Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilim Ve Niyetleri Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 26(1), 295-308.
- KOSGEB (2021). Girişimcilik Eğitimi Usul ve Esasları Madde 4(B) Erişim Tarihi: 27.05.2021. https://www.kosgeb.gov.tr/content/upload/dosya/girisimciligi%20Gelistirme%20Destek%20Programi/02.03.2020/Girisimcilik-Egitimi/USES_07.00_Girisimcilik_Eg%CC%86itimi_Usul_Esaslar%C4%B1.Pdf
- Levesque, M. & Minniti, M. (2006). The Effect of Aging on Entrepreneurial Behavior. *Journal of Business Venturing*, 21, 177-194.
- Linan, F. & Chen, Y.-W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- McClelland, D. C. (1961). *The Achieving Society*. Mcmillan Publishing.

- MEB (2019). Milli Eğitim Bakanlığı Yaşam Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/06141131_11Ekim2019internetBulteni.pdf Erişim Tarihi: 29.03.2022
- Mirza, Ş. & Demiral, G. (2019). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkileri ve Yüksek Lisans Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (4), 3256-3268.
- Mitton, D. G. (1989). The Complete Entrepreneur. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 13, 9-19.
- Mülteciler Derneği (2022). Türkiye'deki Mülteci Sayısı, <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> Erişim Tarihi: 28.03.2022
- Nakip, M. (2003), *Pazarlama Araştırmaları: Teknikler ve (SPSSDestekli) Uygulamalar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Naktiyok, A. (2004). *İç Girişimcilik*. Beta Yayınları, Ankara.
- Özdemir, Ş. (2019). Memurluğa Odaklanmış Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal e Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(37), 101-114.
- Özdemir, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 41-65.
- Özden K., Timurlenk, M. S. & Başar, S. (2008). Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı, Bişkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 229-240.
- Özsoy, E. & Yıldız, G. (2013). Kişilik Kavramının Örgütler Açısından Önemi: Bir Literatür Taraması. *İşletme Bilimi Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Öztaş, M., Kasımoğlu, M. & Şirin, E. F. (2017). The Effect of Entrepreneurial Personality Traits of Undergraduates in The Area of Education of Physical Education and Sports on the Entrepreneurship Tendency. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4365-4382.
- Reynolds, P.D., Hay, M., Bygrave, W.D., Camp, S.M. & Autio, E. (2000). Global Entrepreneurship Monitor 2000 Executive Report, Babson College, Kauffman Center For Entrepreneurial Leadership and London Business School.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological monographs: General and applied*, 80(1), 1-28.
- Salik, N. & Kaygın, E. (2016). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1).
- Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press, Cambridge MA.
- Sinha, T. N. (1996). Human Factors in Entrepreneurship Effectiveness. *The Journal of Entrepreneurship*, 5(1), 23-39.

- Şahin, F. & Danışman, Ş. (2017). Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği: Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 747-760.
- Şen Doğan, R. & Yılmaz, V. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Betimlenmesine Yönelik Bir Yapısal Eşitlik Modeli Önerisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 742-764. DOI: 10.26745/Gaziuibfd.418602
- Tabachnick B. G. & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics (4th Ed.)*, Allyn and Bacon.
- Tbmm İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. 2012. Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu, Ankara.
- Tekeli, İ. (2011). Anadolu'da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihi Yazıları, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Timeturk, (2018). Suriye'de iç savaş bitse dahi, Suriyeliler Türkiye'de yaşamaya devam edecekler, <https://www.timeturk.com/suriye-de-ic-savas-bitse-dahi-suriyeliler-turkiye-de-yasamaya-devam-edecekler/video-986903>, 25.02.2020.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. Beta Yayınları, Ankara.
- Torun, Y., Cakar, H. & Budak, S. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Temel Benlik Değerlendirmeleri ile Kariyer Stresleri Arasındaki İlişkide Girişimcilik Niyetinin Aracılık Rolü: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 280-304.
- Unhcr, (2020). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar, <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>, 21.02.2020.
- Yao, X., Wu, X. & Long, D. (2016). University Students' Entrepreneurial Tendency in China: Effect of Students' Perceived Entrepreneurial Environment. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 8(1), 60-81.
- Yıkılmaz, İ. (2018). Y ve Z Kuşaklarının Girişimcilik Eğilimlerinin Girişimci Kişilik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerinde Ampirik Bir Çalışma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yusof, M. & Jain, K. K. (2010). Categories of University-level Entrepreneurship: A Literature Survey. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 6(1), 81-96.
- Yüksek Öğretim Kurumu. (2020). Uyuşma Göre Yabancı Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr>, 28.02.2020.